

Reformy Piotra I w Rosji

Za czasów Piotra I (1672-1725, panował w latach: 1682-1725, od 1721 jako cesarz Wszech Rosji), Rosja stała się mocarstwem. Zwycięsko wyszła z wojny północnej (1700-1721), w której pokonała Szwecję uzyskując Inflanty i Estonię. Gdy granice zewnętrzne zostały zabezpieczone, Piotr I przystąpił do przeprowadzenia reform w kraju, mających wzmocnić rządy absolutystyczne. Efektem reform było podniesienie znaczenia zarówno szlachty, jak i bogatych mieszczan oraz pogorszenie się losu chłopów.

Poprzez zwycięstwo w wojnie północnej udało się zreformować gospodarkę – dostęp do Bałtyku otworzył szeroko możliwości handlu, rozwinął się eksport. Dodatkowo Piotr I dbał o zakładanie manufaktur, które stały się podstawą rozwoju gospodarczego. Pociągnęło to za sobą nobilitację mieszczan – bo to właśnie oni mieli stać się najbardziej aktywnym elementem postępu, poprzez prowadzone inwestycje; stąd reformy Piotra I dążące do umożliwienia im dostępu do wyższych stanowisk urzędniczych. Mieszczanie otrzymywali również znaczne pożyczki oraz przywileje podatkowe i możliwość nabywania majątków ziemskich (w momentach organizacji gospodarki zwolnienia podatkowe i przywileje dla ludzi, którzy mają stać się najbardziej czynnym elementem rynku, są czymś oczywistym. Władca Rosji dobrze go rozumiał, dzięki czemu jego reformy szybko przyniosły skutek).

W szeregach szlachty również zaszły znaczne reformy – Piotr I postanowił ściśle związać ją z interesami państwa, zacierając przy tym wewnętrzne różnice i podziały wśród tej grupy społecznej. Do tej pory, aby być szlachcicem, należało urodzić się w rodzinie szlacheckiej. Piotr I rozszerzył znacznie możliwości uzyskania szlachectwa – mogło ono zostać nadane w zamian za zasługi czy to wojskowe, czy urzędnicze (niechętnie patrzyła na to rodowa szlachta i za czasów Katarzyny II zostaną wprowadzone utrudnienia w nabywaniu szlachectwa).

Wszystkie reformy wymagały jednak nakładu środków. Skoro zarówno szlachta, jak i mieszczenie otrzymali przywileje, to obowiązki przypadły chłopom. Wzrosła pańszczyzna, nałożono dodatkowy podatek oraz ciężar w postaci zasilania szeregów wojskowych. W przypadku chłopów

pańszczyźnianych ich życie należało do prywatnego właściciela – pan mógł sprzedać ich wraz ze sprzedaną ziemią albo też wysłać do fabryki, w której chłop pracował – pensja za pracę przypadła szlachcicowi. Chłop mógł także w fabryce odrabiać swoją pańszczyznę (co nie było jednak jego wyborem). Zmalała znacznie ilość chłopów państwowych, których los się poprawił, ale – z drugiej strony – gdy szlachcic otrzymał państwową ziemię, automatycznie chłopci na niej zamieszkujący stawali się chłopami pańszczyźnianymi.

Ważną część reform stanowiła również reforma wojskowa – Piotr I wprowadził powszechną służbę wojskową, która nie była obliczona na konkretną ilość lat, a miała mieć miejsce do momentu aż żołnierz będzie mógł ją wykonywać. Jak już wspomniano, rekrutów dostarczało zwłaszcza chłopstwo.

Z osiągnięć na polu kulturalnym należy wymienić utworzenie przez Piotra I, na rok przed śmiercią, Akademii Nauk (jej członkiem będzie Stanisław Poniąkowski), która bardzo szybko zyskała sławę w całej Europie.